

Školení trenérů 3.třídy
Trenérská práce
Obět' střelce na h7 ve střední hře
(klasická obět' střelce)

Autor: Alexandr Bobrakov-Timoškin

Praha 2025

Úvod

Existují určité typické kombinace, předpoklady pro jejichž úspěch jsou dané typem pozice (v určitých zahájeních se vyskytují častěji než v jiných) a postavením vlastních a soupeřových figurek. Jednou z takových kombinací je oběť bílého střelce na h7 (za černého na h2). Tato kombinace může vést k matu anebo materiálním ziskům a tako rozhodnout partii. I když zásadní principy této kombinace jsou dobře známy a byly mnohokrát popsány v literatuře, občas hodnocení pozice a korektnost samotné oběti záleží na nuancích. Ne v každé pozici je oběť vhodná.

Tato kombinace je občas nazývána v šachové literatuře Řeckým anebo Danajským darem (i když Řekové darovali Trojanům koně, nikoli střelce), nebo také klasickou obětí střelce. Je opravdu univerzální, můžeme s ní setkat jak v partiích amatérů, tak občas i na velmistrovské úrovni. Dále uvedeme příklady jak z partií velmistrů, tak českých mládežníků.

Typické výchozí postavení pro oběť nejčastěji vzniká v zahájeních jako Francouzská obrana (výměnná varianta anebo systém s 3.e5), Londýnský systém, občas také Dámský gambit, Sicilská obrana a další.

Základní principy

Typická kombinace s obětí na h7 se objevuje už v knize slavného italského mistra 17.století Gioachina Greca. **Greco-NN, cca 1620, Evropa.**

Tato pozice vznikla po 6. tahu černého z (dost naivně rozehrané) Francouzské obrany. Následuje Grecův tah **7.Sxh7!**

Nejlepším pokračováním tady, jak i v řadě dalších případů, by bylo **7...Kh8**, ovšem pozice už je stejně vyhrána za bílého po **8.Jg5-g6. 9.h5** atd. V partii následovalo **7...Kxh7 8.Jg5-Sxg5 9.hxg5-Kg6. 10.Dh5-Kf5. 11.Dh7-g6. 12.Dh3-Ke4. 13.Dd3#**.

Osmým tahem černý mohl ustoupit králem na g8, h6 nebo na g6, na výsledku by to nic nezměnilo, můžeme si o tom přesvědčit sami. Po nejlepším **8...Kg6** by mohlo následovat třeba **9.h5-Kh6. 10. Jxe6** se ziskem dámy, ovšem **9.Dd3** je ještě silnější a vede k matu.

Už na příkladu této staré partie můžeme vidět, jaké jsou **předpoklady pro úspěch kombinace**.

- Černý král by se měl nacházet na g8. Na h7 by se přirozeně měl nacházet černý pěšec. Neměl by být kryt žádnou jinou figurou mimo krále. Takže černý jezdec nesmí být na f6, ani na f8.
- Útočící strana by měla mít možnost rychle zapojit do útoku své figury, především jezdec by měl mít možnost táhnout na g5, následně pak dáma by měla mít možnost obsadit buď h5 anebo g4, eventuálně po Kh7 nebo Kg6 šachovat na d3.
- Černopolní střelec ve většině případů by měl být umístěn na diagonále c1-h6, čímž by podporoval jezdce na g5 a zároveň bránil případnému tahu Kh6 ze strany černého.
- Rovněž zvyšuje šance na úspěch kombinace přítomnost bílého pěšce na e5. Pěšec kontroluje důležité pole f6 a znemožňuje například úprk krále přes toto pole.
- V řadě případů je také užitečné mít pěšce na h4 a/nebo na f5.
- Grecova partie také demonstruje řadu obranných možností černého, který za prvé nemusí přijímat oběť, za druhé po přijetí oběti může ustoupit králem na g6, což v řadě případů může vyžadovat od bílého přesnou hru (a občas i stačí k odražení útoku – ovšem ne v tomto případě). Před rozhodnutím o oběti bílý by měl mít plán na případ její odmítnutí a alternativních ústupů králem.

Teď se podíváme na to, jak pozice popsaná Grecem před 400 lety vzniká v partiích, hraných v současnosti – třeba mezi mládežníky.

V následující pozici z partie **Netrebka-Krivtsov (ME v rapidu U8, Thessaloniki 2025)** si černý zahrál **9...0-0 ?** čímž vytvořil klasickou pozici pro úspěšnou oběť na h7. Jsou tu jezdec na f3, dáma na diagonále d1-h5, střelec na c1-h6, pěšec na e5, černý jezdec chybí na f6. Partie skončila velice rychle.

10. **Sxh7!** – **Kxh7** (lepší bylo **Kh8**, ale bílý už má vyhranou pozici, třeba **11.Jg5-Jcx5. 12.Sxe5-Jxe5. 13. Dh5**)

11. **Dh5-Kg8?** (po lepším **11...Kg6** následuje **12.Dd3-f5 13.Dg3**, černý ztratí věž na f8 a pak i další materiál, +/-)

12. **Dh5-Vd8?** (matu by šlo vyhnout za cenu věže po **12...Ve8 +/-**)

13. **Dh7** a následuje mat pátým tahem.

Černý by mohl bránit lépe a ubránit se matu, ale stejně po **10.Sh7** jeho pozice je beznadějná.

I v další partii také ve Francouzské obraně neuvážená rošáda okamžitě přivedla černého do katastrofy. **Vo-Xin (MS do 8 let, Montesilvano, 2024).**

11. Sxh7!

I tady pro černého bylo lepší zahrát **11...Kh8**, bílý by ovšem zůstal s pěšcem navíc a s iniciativou. V partii následovalo **11...Kxh7? 12. Jg5-Kg6 13. Dd3-f5 14.Dg3** (po přesnějším **13.exf6** bílý okamžitě získával dámu navíc) – **Db8 14.h4** a mělo by to skončit matem, partie ovšem pokračovala až do 40.tahu, kdy skončila vítězstvím bílého.

Existují ovšem nejrůznější modifikace základního postavení pro zahájení kombinace. V řadě případů nejsou nutné například přítomnost jezdce na f3 anebo střelce na diagonále c1-h6. Stačí když černý nemá dostatek figur na královském křídle. V následující ukázce bílý už má věž na 3.řadě, což usnadňuje útok.

Tato pozice vznikla po tahu černého **12...Se8??** v partii **Trejbal-Antoš (MČR školních týmů, Zlín 2025)**. Partie končí nevyhnutelným matem po **13.Sh7!-Kh8** (13...Kxh7 prohrává hned) **14.Vh3-g6**. **15.Bxg6-Kg7**. **16.Bxf7-Sxe5**. **17.Dg4** atd.

Klasická oběť na h7 se ovšem vyskytuje nejen v partiích mládežníků, ale i v soutěžích na nejvyšší úrovni. Stačí chvilka nepozornosti ze strany černého, a v pozicích určitého typu se tato kombinace stává, jak psal Fischer, tak přirozenou jako úsměv nemluvněte.

Nejde opomenout asi nejslavnější partii s motivem oběti na h7 (**Lasker-Bauer, Amsterdam, 1889**). Pozice je trochu jiného typu než v klasickém Grecově schématu, ale v zásadě se jedná o stejný pattern.

Vyhrávající kombinaci ať si najde někdo z posluchačů.

(15.Bxh7-Kxh7. 16.Dxh5-Kg8. 17.Sxg7-Kxg7. 18.Dg4-Kh7. 19.Vf3-e5. 20.Vh3-Dh6. 21.Vxh6-Kxh6. 22.Dd7. Bílý získává materiál a vyhrává).

Následující pozice vznikla v partii tehdejšího mistra světa Garryho Kasparova s velmistrem Nigelem Shortem (**Kasparov-Short, London 1993**) po 19.tahu černého.

Můžeme si všimnout, že bílý má veškeré komponenty pro úspěch kombinace s výjimkou dámy na diagonále d1-h5. Dáma ovšem stejně může se rychle přesunout na královské křídlo, a navíc má bílý věž na 3.řadě.

Kasparov si zahrál **20.Sxh7!** I tady trochu lepší pro černého by bylo **20...Kh8**, ovšem **po 21.Jg5-Sxc3. 22.Dxc3** by bílý svou výhodu uplatnil (nejlepší šanci pro černého by byla oběť dámy na g5, a bílý by pak měl dostačující materiální výhodu). V partii následovalo **20...Kxh7 21.Jg5-Kg8. 22.Vh3-Ve8. 23.Df3-Dd7 24.Dh5** a černý se za pár tahů vzdal.

Pro úspěch kombinace poměrně často stačí přítomnost většiny (nikoli všech) rozhodujících faktorů. Třeba při pěšci na e5 střelec na diagonále c1-h6 může chybět. Ovšem vítězství vyžaduje přesnou hru. Uvedeme na příkladu partie **Schlechter-Wolf, Ostend 1905**.

Bílý tady i navzdory absenci černopolního střelce správně rozhodl pro oběť. **19. Sxh7-Kxh7. 20.Jg5-Kg6.** Tady je potřebná přesná hra. **21.Dg4-f5. 22.exf6-Jf5** (na **22...Kxf6** následuje **23.Ve1. 23.Je4** (stačilo by i **23.fxg7)-Kf7. 24.Jg3-Df6. 25.Jxf5** atd., bílý zanedlouho vyhrál.

V následující partii bílá dáma už je na královském křídle, což usnadňuje práci. **Pestallozzi-Duhm, Bern 1900.**

Následuje **11.Sxh7-Kxh7**. **12.Dh5** a černý král nemůže ustoupit na g6. **12...Kg8** **13.Jg5**. Jediná možnost se zachránit před matem je odevzdat dámu (**13...Dxg5 +/-**). V partii následovalo **13...Ve8** **14.Dxf7** s matem.

Nekorektní oběti

Je ovšem třeba si uvědomit, že ne vždy je pozice černého po Sh7 beznadějná. Obranné možnosti černého záleží vždy na konkrétní pozici, ale existuje několik důležitých prvků s univerzální platností. Třeba postavení střelce na e7 (f6) ztěžuje bílému už 2.tah kombinace – Jg5. Jezdec na d7 může v řadě případů po **1.Sxh7-Kxh7**. **2. Jg5-Kg8**. **3. Dh5** skočit na f6 a znemožnit mat na h7. V řadě případů se také k obraně může přispěchat bělopolní střelec a obsadit diagonálu c1-a6. Nakonec, občas se podaří útek krále přes g6 anebo i f8. Všechny tyto možnosti by bílý měl mít na zřeteli před zahájením kombinace.

Uvedeme pár příkladů ne příliš korektních obětí z partií na vysoké úrovni.

Chrissikopoulos – Underwood, Texas 1938.

Bílému tady chybí několik důležitých prvků, a sice střelec na c1-h6 a pěšec na e5, kromě toho černý střelec kontroluje pole g5. Nicméně bílý se rozhodl pro oběť, což nemuselo se vyplatit.

11.Sxh7?!-**Kxh7**. **12.Jg5-Kg6??** Teď bílý dává mat čtvrtým tahem po **13.Dd3!**, jelikož střelec brání černému králi v útěku. Ovšem správné **12...Kh6** (v případě přítomnosti bílého střelce na c1-h6 tento tah je obvykle nemožný anebo špatný, ale tady by to vyšlo) by po **13.Dd3-g6!** zmařilo útok bílého.

I v následující klasické partii (**Kolle-O'Hanlon, Nice 1930**) černý by udržel rovnováhu, pokud by správně ustoupil králem. Bílému totiž chybí pěšec na e5, a černá dáma tak v rozhodující okamžik by mohla přispěchat na pomoc na f6 (v pozicích s věží na f8 by zase mohl pomoci černý jezdec, pokud je umístěn na d7).

12.Sxh7-Kxh7. 13. Jg5-Kg6? (správné bylo 13...Kg8 a po 14.Dh5 – Df6. Bílý může pokračovat v útoku, ale žádná výhra není na obzoru). 14. h4-Vh8. 15.Vxd6! a za pár tahů se černý vzdal.

V následující pozici (Teschner-Spassky, Riga, 1959) bílému zase chybí střelec na c1-h6 a pěšec na e5. Oběť na h7 je nekorektní, budoucí mistr světa Boris Spasskij se ubránil.

11.Sxh7?-Kxh7. 12.Jg5-Kh6! (ústup na g6 nebo g8 prohrává, ovšem král může táhnout na h6, jelikož na diagonále c1-h6 není střelec). **13. Dc2-g6. 14.h5-Kxg5. 15. f4-Kh6. 16.hxg6-Kg7. 17.Vh7-Kg8. 18.O-O-O – Sg7. 19.Vdh1-Df6. 20.gxf7-Vxf7** a černý se ubránil a následně zvítězil.

Typická oběť v Londýnském systému

Cílem oběti na h7 ve mnohých případech není přímo mat anebo rozhodující materiální zisk. Cílem kombinace může být zisk samotného pěšce h7 (pokud černý nepřijme oběť a ustoupí králem na h8 a bílý nebude mít možnost pro rozvoj přímého útoku), anebo získání pozičních výhod jako dostatečné kompenzace za obětovaného střelce. Jako příklad uvedeme jednu z variant v Londýnském systému, kde oběť nevede bezprostředně k výhře, ale zaručuje bílému dobrou hru a větší šanci. Poprvé se tato varianta, pokud opomeneme jednu partii hranou korespondenčně, vznikla v partii **Prié-Svetushkin (Chalons en Champagne, 2009)**.

Na první pohled bílému chybí několik důležitých prvků, včetně střelce na diagonále c1-h6, pěšců na e5 a h4 a dokonce i jezdce na f3. Na druhou stranu, černý král téměř nemá obránce, všechny figury jsou daleko. Kromě toho, pozice má jednu taktickou zvláštnost, která dovolí bílému urychleně přepravit jezdce na místo děje. Velmistr Prié jde do toho.

11.Jxh7-Kxh7. 12.Dh5-Kg8. 13.Je4! – a kůň je nedotknutelný! **13...Dc4 14.Jg5-Vfd8. 15.Dxf7.** Bílý má více než dostatečnou kompenzací a může pokračovat v útoku, důležité je zapojení věží. Partie nakonec skončila remízou. Gata Kamsky (**Kamsky-Shankland, Sturbridge, 2014**) zkusil stejnou variantu a našel vítězný postup:

19. Vd1! Je to asi nejlepší pokračování za bílého. Hrozí například e4. V partii černý pokračoval **19...e5 20. Df7-Kh8. 21. e4-Je7. 22.Dxe7**. Bílý má materiální a pozici převahu, kterou nakonec uplatnil.

Celkem chessbase nachází 22 partie, hrané od roku 2009 touto variantou. Skóre je impozantní: 18:4 (dvě partie bílý prohrál, čtyři remízy včetně **Prié-Svetushkin**, 16 výher bílého). Svědčí to o velkém útočném potenciálu oběti na h7 i v pozici, kde se nejedná o okamžitý mat anebo jasnou výhru.

Na **závěr** bych nabídl k rozboru několik pozic ze skutečných partií. Zkusme najít nejlepší pokračování za bílého a nejlepší obranu za černého (pokud existuje).

Domenico-NN, XVIII století

Alberston-NN, New York 1986

Prié-Giffard, Montpellier, 2008

Donaldson-Smith, Reno 2000

Osnos-Sveshnikov, Daugavpils, 1974. Na rozdíl od předchozích příkladů tady oběť nevede k výhře bílého, ovšem pokud černý najde správnou obranu.

12.**Sxh7-Kh8** (Je možné i 12...**Kxh7**, tato varianta pravděpodobně vede k remíze věčným šachem). 13.**bx3-Jxd4!** Důležitý tah, který vlastně zachraňuje černého. Smyslem tahu je umístění dámy na diagonále b1-h7 (na f5 přes pole a5 s tempem). Bílý by tady mohl zahrát 14.**Se4** a ponechat si malou výhodu. V partii následovalo 14.**cx4-Kxh7**. 15. **Jg5-Kg8**. 16.**Dh5-Da5**. 17.**Sd2-Df5** =. Partie skončila remízou.

Závěr: Probrali jsme klasickou kombinací s obětí střelce na h7 včetně možných obranných postupů. Přeji hodně zdaru při uplatnění získaných vědomostí v praktických partiích.

Zdroje:

Partie na lichess, chess.com, ChessBase

<https://xchess.ru/tipovaya-zhertva-v-mittelshpile-zhertva-slona-na-h7-h2.html>

<https://www.chess.com/article/view/the-classic-bishop-sacrifice-part-one>

Romero A. a de Prado O. The Agile London System. New in Chess 2016

Neustadt J. Vyigrat' uže v debjutě! (<https://xchess.ru/books/book-debyut/shakhmaty-vyigrat-uzhe-v-debyute.html>)